

Kadernotitie Bibliotheekbeleid

2008 - 2011

Helmond, december 2007

1. Inleiding

De bibliotheek Helmond-Peel is de oudste culturele instelling in Helmond. De bibliotheek kent in Helmond een centrale (centrum) en drie wijkfilialen (Brouwhorst, Mierlo-Hout en Winkelcentrum De Bus).

Vroeger werd de bibliotheek gezien als een instelling waar je boeken kon lenen, een krant kon lezen en informatie kon opzoeken. Tegenwoordig is de bibliotheek een instelling waar veel meer mogelijk is. De bibliotheek van tegenwoordig is een specialist op het gebied van kennis en informatie, heeft een uitgebreid educatief aanbod en is actief op het terrein van kunst en cultuur.

In deze notitie wordt een kader geschapen voor het bibliotheekbeleid van de komende jaren. Het is niet de bedoeling om in detail vast te leggen wat de (inhoudelijke) taken van de bibliotheek zijn. Veel meer is het zaak om de kernfuncties vast te leggen en het aan de specialist, de bibliotheek, over te laten hoe deze in te vullen. Deze kernfuncties moeten vervolgens leiden tot een uitvoeringsovereenkomst.

Deze notitie omvat geen discussie over het filialenbeleid. Dit is een bewuste keuze. Om een reële discussie te kunnen voeren zal eerst het effect van de nieuwbouw van de centrale duidelijk moeten zijn.

2. Beleid en ontwikkelingen

Algemene ontwikkelingen en trends

Het bibliotheekwezen heeft te maken met een aantal algemene ontwikkelingen en trends. Deze zijn van invloed op het huidige functioneren van de bibliotheek en uiteraard op de weg die de bibliotheek in de toekomst wil of moet inslaan.

De belangrijkste ontwikkelingen:

- **Ontlezing**
Er is een verschuiving gaande van lees- naar beeldcultuur. Het gedrukte woord wordt steeds vaker vervangen dan wel aangevuld met interactieve communicatievormen.
- **Individualisering**
De samenleving wordt in toenemende mate individualistisch. De digitale snelweg maakt dat de ontmoetingsfunctie van de bibliotheek aan belang inboet. Maatschappelijke en culturele instellingen zijn genoodzaakt hierop in te spelen door hun diensten en producten te differentiëren en maatwerk te leveren.
- **Digitale informatie- en kennissamenleving**
Er is steeds meer sprake van een digitale informatie- en kennissamenleving. Naast de fysieke dienstverlening wordt ook de digitale dienstverlening voor de bibliotheek steeds belangrijker. Verder krijgen de nieuwe media een steeds belangrijker rol.
- **Vermaakmaatschappij**
Consumenten gaan steeds meer op zoek naar combinaties van ontmoeting, informatie en infotainment. Daarnaast is er voor de consument enorm veel keus. De concurrentie voor de bibliotheek is groot.

Beleid

Het bibliotheekbeleid is de laatste jaren veelvuldig onderwerp van gesprek geweest. De volgende landelijke en lokale beleidsontwikkelingen zijn van belang:

- **Commissie Meijer**
In 2000 komt de Commissie Meijer met het rapport “Open poort tot kennis”. In dit rapport worden aanbevelingen gedaan tot herstructureren van het openbaar bibliotheekwerk. Doel hiervan is te komen tot een samenhangend stelsel van bibliotheekvoorzieningen, dat gekenmerkt wordt door klantgerichtheid, effectiviteit en efficiency. Eén van de aanbevelingen was te komen tot zogenaamde Basisbibliotheken.
- **Herstructurering Openbaar bibliotheekwerk**
In 2004 bereiken het Ministerie van OCW, het Interprovinciaal Overleg en de VNG een akkoord over een koepelconvenant. Dit convenant geeft invulling aan de besteding van de door het rijk beschikbaar gestelde middelen voor bibliotheekvernieuwing. De provincie is regievoerder en vertaalt dit in een Marsrouteplan. De gemeentes dienden, gezamenlijk met de bibliotheken, jaarlijks een zogenaamde Vernieuwingsagenda in, waarbij het de bedoeling was om vernieuwende projecten in te dienen. Dit gebeurde voor de jaren 2006 en 2007. Echter de provincie heeft uiteindelijk nooit aan de verschillende gemeentes een bedrag toegekend. Met name als gevolg van tijdgebrek werd uiteindelijk besloten om de gelden toe te kennen aan het Directieoverleg Brabantse Bibliotheken (DOBB), die middels diverse omvangrijke projecten vernieuwing beogen te realiseren.

Concreet heeft de herstructurering voor de Bibliotheek Helmond-Peel tot nu toe tot de volgende resultaten geleidt:

- Met ingang van 1 juli 2005 zijn de Openbare bibliotheken van Helmond, Asten, Deurne en Someren samengevoegd tot één basisbibliotheek: Bibliotheek Helmond-Peel.
- Uit de vernieuwingsagenda zijn diverse projecten opgestart, waarvan enkele al zijn afgerond, zoals:
 - Project “Landelijk lenen en lokaal leveren”, waarbij een koppeling wordt gelegd tussen alle bibliotheken in Nederland
 - Marketing en communicatie: De bibliotheek profileert zich Brabant-breed, met als doel meer klanten te genereren.
 - Brabantse bibliotheekpas: In de toekomst is het de bedoeling dat met één pas de klant in elke Brabantse bibliotheek terecht kan.
 - Kwaliteitszorg: Gericht op organisatieontwikkeling en verbetering van de dienstverlening aan de klant.
- **Kwaliteitscertificaat**
Tussen 2006 en 2009 worden alle bibliotheken bezocht en geaudit. Doel is te komen tot een kwaliteitscertificaat voor alle bibliotheken in Nederland.
- **Gemeentelijk beleid**
Het gemeentelijk beleid is vastgelegd in de Cultuurnota “Van Inhaalslag naar Kwaliteitssprong”. In de nota worden ten aanzien van de bibliotheek geen doelen vastgelegd. Wel is onder andere als actiepunten opgenomen te komen tot een actualisering van het bibliotheekbeleid. In 2008 zal een nieuwe Cultuurnota verschijnen.

Daarnaast is in 2004 vastgesteld de nota “De Helmondse Stadsbibliotheek”. Deze nota geeft de kaders tot nu toe voor de nieuwbouw van de bibliotheek.

Jaarlijks wordt middels het Programma Kunst en Cultuur de subsidie voor de bibliotheek vastgesteld. De uitkomst van de discussie met de raad over het toekomstig bibliotheekbeleid zal in de nieuwe cultuurnota 2008 – 2011 worden verwerkt.

- Nieuwbouw bibliotheek
Momenteel zijn volop in ontwikkeling de plannen voor de nieuwbouw van de bibliotheek op het Speelhuisplein. Op dit moment is de centrale van de bibliotheek gehuisvest in een pand aan de Markt. De centrale zal qua aantal m² fors uitbreiden van circa 1.700 m² naar 4.200 m². Dit brengt uiteraard vele mogelijkheden voor de bibliotheek met zich mee. Door de nieuwbouw zal er een kwaliteitsimpuls ontstaan, die gevolgen zal hebben voor het aantal bezoekers (fysiek en virtueel), het ledental en de activiteiten. In de bibliotheek zal ook het steunpunt van het Regionaal Historisch Centrum (RHC) een plek krijgen.

3. Kaders

De Bibliotheek Helmond-Peel is een van de belangrijkste culturele instellingen in Helmond. Om een beeld te krijgen een aantal cijfers (2006):

Aantal gebruikers (leden en bezoekers)	Totaal
Leden jonger dan 18 jaar	8.520
Leden ouder dan 18 jaar	6.819
Totaal aantal leden	15.339
Aantal bezoeken	475.602
Aantal uitleningen	546.021

Voor de gemeente is het van belang een gemeentelijke doelstelling te formuleren voor het bibliotheekbeleid, met daaraan gekoppeld de kerntaken van de bibliotheek. De bibliotheek bepaalt vervolgens zelf hoe zij deze doelstellingen wil bereiken.

Voorgesteld wordt de volgende doelstelling vast te stellen.

De bibliotheek heeft ten doel:

Zorg te dragen voor een vrije informatievoorziening van de burger, gericht op culturele en educatieve ontwikkeling, maatschappelijke vorming en het gebruik maken van democratische rechten.

Om dit te realiseren bedient de bibliotheek zich minimaal van de volgende middelen:

- het exploiteren van een centrale en filialen, zodat een breed publiek wordt bereikt; de bibliotheek zet zich actief in voor de Helmondse bevolking in het algemeen. Voor specifieke doelgroepen zoals jeugd en jongeren, ouderen, zieken, gehandicapten worden bijzondere producten beschikbaar gesteld.
- de instelling fungeert als distributiecentrum van kennis en informatie en richt zich op aanbod en opbouw van de collectie en het beschikbaar stellen daarvan via raadplegingen, uitleningen en beantwoording van (digitale) vragen.
- de instelling ontplooit activiteiten welke bijdragen aan taalstimulering, informatievoorziening, leesbevordering bij (jonge) kinderen en ouders, ondersteuning van ouders bij de ontwikkeling van het kind en deskundigheidsbevordering; De instelling ontplooit activiteiten welke bijdragen aan het bij jeugd en jongeren verminderen dan wel opheffen van achterstanden die het gevolg zijn van sociale, culturele en economische omstandigheden en waardoor de kans wordt vergroot op een succesvolle schoolloopbaan voor kinderen met risico op een onderwijsachterstand.

Uit de doelstelling kan een aantal kernfuncties worden afgeleid, waar de bibliotheek zich op dient te richten. Door de VNG is een voorstel gedaan voor het vaststellen van deze kernfuncties. Ons voorstel is de landelijk vastgestelde kernfuncties te volgen. Deze zijn:

I Kernfunctie kennis en informatie

Kernfunctie	Concrete diensten of producten
Collectievorming	- Aanschaf en beheer informatieve basiscollectie voor jeugd en volwassenen (fysiek en digitaal, kwalitatief en kwantitatief afgestemd op verzorgingsgebied en op regionale en landelijke collectie) - Aanschaf informatie basiscollectie (aanschafinformatielijsten e.d.)
Raadpleegfunctie en vraagbemiddeling (fysiek)	- Inlichtingenbalie / klantenservice. Aantrekkelijke en overzichtelijke presentatie van materialen - Informatiebalie, bewegwijzering, naslagwerken (fysiek) en informatieve werkplekken voor het publiek.
Raadpleegfunctie en vraagbemiddeling (digitaal)	- Aanbod via PC-terminals en digitale diensten
Uitleenfunctie	- Uitleen, inname, aanvragen en reserveren van de informatieve collectie - Bibliotheekstelsysteem voor uitleen en catalogus
Digitale vraagbaak (Al@din)	- Deelname en uitvoering Al@din
(Landelijke) overheidsinformatie	- Opbouw en exploitatie overheidsinformatiepunt
Exploitatie van de website	- Opbouw en redactie van een informatieve website
Media-educatie	- Catalogusuitleg aan groepen, bibliotheekinstructie en -introductie

II Kernfunctie ontwikkeling en educatie

Kernfunctie	Concrete diensten of producten
Collectievorming	- Aanschaf en beheer educatieve project- of themacollecties (fysiek en digitaal, kwalitatief en kwantitatief afgestemd op verzorgingsgebied en op regionale en landelijke collectie)
Raadpleegfunctie (fysiek)	- Aantrekkelijk en overzichtelijke presentatie van materialen, afgestemd op diverse doelgroepen - Publieke werkplekken met PC terminals en bewegwijzering
Uitleenfunctie	- Uitleen, inname, aanvragen en reserveren van de educatieve collectie
Ondersteuning van voorschoolse voorzieningen, onderwijs en mediatheek voor PO, VO en MBO	- Aanbieden diensten als leverancier aan en partner van instellingen

III Kernfunctie Kunst en Cultuur

Kernfunctie	Concrete diensten of producten
Collectievorming	- Aanschaf en beheer culturele basiscollectie voor jeugd en volwassenen (fysiek en digitaal, kwalitatief en kwantitatief afgestemd op verzorgingsgebied en op regionale en landelijke collectie)
Raadpleegfunctie (adviesing)	- Aantrekkelijke, thematische presentaties, persoonlijke advisering
Uitleenfunctie	- Uitleen, inname, aanvragen en reserveren van de educatieve collectie
Aandacht voor plaatselijke cultuurhistorie en cultureel erfgoed	- Aanschaf en beheer specifieke informatie (fysiek en digitaal) over het eigen culturele erfgoed en aandacht voor lokale en regionale historische thema's
Culturele (literaire) activiteiten	- Organisatie literaire lezingen en schrijversbezoeken

IV Kernfunctie lezen en literatuur

Kernfunctie	Concrete diensten of producten
Collectievorming	- Aanschaf en beheer literaire en leesstimulerende basiscollectie voor diverse doelgroepen (fysiek en digitaal, kwalitatief en kwantitatief afgestemd op verzorgingsgebied en op regionale en landelijke collectie)
Raadpleegfunctie (digitaal)	- Toegang bieden tot de gehele collectie van de Nederlandse openbare bibliotheken
Uitleenfunctie	- Uitleen, inname, aanvragen en reserveren van de educatieve collectie
Leesbevordering	- Activiteiten ten behoeve van taalstimulering, leesbevordering

V Kernfunctie ontmoeting en debat

Kernfunctie	Concrete diensten of producten
Ontmoeting	- Inrichting en exploitatie ontmoetingsruimte of leescafé

4. Vervolg

Tot nu toe is er geen subsidieovereenkomst afgesloten tussen gemeente en de bibliotheek. Dit is van oudsher zo gegroeid. Echter zeker gezien de hoogte van het subsidiebedrag is dit niet meer van deze tijd en is een overeenkomst wenselijk.

Vaststelling van de kadernotitie zal leiden tot een uitvoeringsovereenkomst tussen gemeente en de bibliotheek. De overeenkomst is er op gericht om de in deze kadernotitie vastgestelde doelstelling te bereiken. Hiervoor zullen in de overeenkomst indicatoren worden vastgesteld. Ook de andere gemeentes van de Basisbibliotheek zullen eenzelfde overeenkomst met de bibliotheek vaststellen. Het aangaan van een uitvoeringsovereenkomst is een bevoegdheid van het college van burgemeester en wethouders. Het uiteindelijke subsidiebedrag zal wel jaarlijks door de gemeenteraad worden vastgesteld middels het Programma Kunst en Cultuur.

Deze notitie heeft een looptijd van 4 jaar. In deze periode zal de nieuwbouw van de bibliotheek gerealiseerd zijn en zijn ook de eerste ervaringen met de nieuwbouw bekend. Onder andere op basis van de ervaringen zal vervolgens een nieuwe notitie worden opgesteld, waarin het ambitieniveau kan worden aangepast aan deze nieuwe locatie.